

Enhetschef
Annika Eriksdotter
0708-81 72 00
Annika.eriksdotter-flink@trelleborg.se

Medborgarförslag Författarfristad, utredning

I medborgarförslag år 2013 föreslog Lars Hemzelius att Trelleborg ska bli Sveriges sjunde författarfristad, se bilaga.

Förslaget motiveras huvudsakligen med att vi i Sverige ofta tar yttrandefriheten för given, men i andra länder dör journalister och författare för att de utnyttjar denna mänskliga rättighet. Trelleborgs invånare kan visa sitt stöd genom att kommunen ger en journalist, författare eller dramatiker en fristad i två år för att kunna leva och fortsätta arbeta med sitt skrivande i trygghet.

Kulturnämnden yttrade sig den 26 februari 2014 genom att ställa sig positiv till förslaget men saknade pengar i sin ram för att bekosta fritidsförfattarprogram.

Kommunstyrelsen beslutade den 2 april 2014 att **återremittera** ärendet för vidare utredning och för att avvakta dom i mål om laglighetsprövning från fullmäktige i Gävle gällande att göra Gävle till en fristadskommun.

Kammarrätten i Sundsvall fann att det är en kommunalangelägenhet att bilda en fristadskommun och att det inte strider mot förbudet om stöd till enskild.

För att gå vidare med frågan behöver kommunstyrelsen ökad kunskap i ämnet och remitterade i december 2017 därför följande frågeställningar till kulturnämnden:

1. Vilka ekonomiska och organisatoriska konsekvenser ser kulturnämnden att bildandet av en författarfristad skulle medföra?
2. I vilken omfattning och under vilken tidsperiod skulle beslutet gälla?
3. I vilken mån finns det stöd för en författarfristad hos de **lokala kultur- och fritidsföreningarna**?

De ekonomiska åtagandena är stora och långsiktiga; bostad och försörjning för en person samt eventuellt dennes familj är de första åtaganden, samt en koordinator för programmet. Ofta blir en kommun inte författarfristad bara för en period utan gör detta långsiktigt.

Genom förfrågan till ideella sektorn via Trelleborg Tillsammans Kulturutskott kan konstateras att man i princip är positiv till detta men att **stöd i frågan idag inte finns** för en författarfristad i detta utförande. Man menar istället att mer och annat kan göras genom föreningsinsatser med liknande ekonomiska förutsättningar.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på sakfrågan och har flera insatser som de kan bistå med.

En koordinator för fristadsprogram bör anställas, med övergripande ansvar för programmet och dess genomförande och utveckling.

Detta är fristadsprogrammet/författarfristad:

Fristadsprogrammet syftar till att värna yttrandefriheten och försvara det fria ordet genom att ge en förföljd kulturarbetare, inom film, litteratur, musik, konst, möjlighet att utöva sitt yrke i en trygg miljö, som erbjuder såväl goda levnads- som arbetsvillkor. Fristadskonstnären erbjuds skydd, främjande av sitt yrkesutövande samt deltagande i värdstadens kulturliv. Fristaden kan inte ställa några krav på motprestationer från fristadskonstnären så som framträdanden, workshops, möten med journalister eller politiker. Det är konstnärens trygghet, säkerhet, behov och önskemål som står i första rummet.

Initiativet till att bli fristad inom ICORN kan till exempel komma från en tjänsteman inom den framtida fristaden, en politiker eller någon inom kulturlivet eller civilsamhället. Därefter sker ofta en utredning om hur och på vilket sätt fristaden ska formas. Det som bör undersökas är:

- Vem ska ansvara för fristaden – kommunen, regionen, landstinget?
- Har den framtida fristaden ekonomi som kan täcka stipendier, boende för konstnären och ev familj, resor, visum, koordinatortjänst?
- Finns det ett lokalt och/eller regionalt nätverk av kulturaktörer, arbetsmöjligheter, kontakter för frågor rörande sjukvård och välfärd för konstnären att ta del av om hen vill?

Om responsen är positiv och alla frågor har fått svar efter utredning beslutar vanligtvis kulturnämnden i respektive kommun/region/landsting att äska medel från kommun-, region- eller landstingsstyrelsen för att driva fristadsprogrammet och att ansöka om medlemskap i ICORN. Beslutet kan även komma direkt från kommun-, region- eller landstingsstyrelsen.

Alla städer, regioner, kommuner och landsting i Sverige som vill kan arbeta för yttrandefrihet för författare, musiker och konstnärer. Det är upp till varje fristad att utforma sitt fristadsprogram utifrån sina egna förutsättningar så länge fristaden följer avtalet med ICORN.

Detta avtal innebär att fristaden ska vara värd för en fristadskonstnär under en period om två år.

Värdskapet avslutas när fristadsperioden tar slut. Då påbörjas arbetet med att bjuda in en ny konstnär. Förutom att tillhandahålla lägenhet och stipendium ska fristaden stå för en koordinator som ska arbeta för konstnärens integration i staden, bland annat genom att skapa sociala och professionella plattformar.

- Mer information om medlemskap i ICORN <https://www.icorn.org/icorn-cities-refuge>

Man ansöker om medlemskap i ICORN (The International Cities of Refuge).

Kommunen blir medlem av ICORN som innebär att kommunen tar emot en fristadsförfattare som av olika anledningar inte kan yttra sig fritt i sitt eget hemland.

Exempelvis Linköpings kommun har avsatt 385 000 kronor för det första året, därefter utökas författarens stipendium under hela vistelseperioden.

Kommunen förser författaren, och eventuellt familjen, med möblerad bostad för två år framåt. Författaren får också hjälp att integrera sig i samhället med till exempel det svenska språket, dock är det inget krav.

Under vistelsen får författaren frihet att uttrycka sig i tal och skrift och en del översätts till svenska.

Efter vistelseperioden i Sverige är det upp till individen att göra ett val om författaren vill söka asyl eller uppehållstillstånd som yrkesutövare om man är av stor tillgång i fristadsvärden. Möjligheten finns för författaren att resa någon annan stans i världen eller återvänder till sitt hemland.

ICORN har alltså utformat författarfristaden i Sverige som ett stipendium under två år till skillnad från Norge som tar emot författare som kvot bland andra asylsökande. Där måste författaren integrera sig i det norska samhället genom att bland annat lära sig språket.

Fristadskoordinatorn arbetar med konstnärens och eventuell medföljande familjs möjligheter till en trygg, fungerande och stimulerande vardag i arbete och vila. Koordinator ska sträva efter att underlätta fristadskonstnärens integration i fristaden genom att initiera kontakt med lokalsamhällets fria kulturliv och institutioner, samt erbjuda eller hänvisa till lämpligt stöd i olika uppkomna situationer gällande arbets- eller privatliv.

Svenska fristäder: (av 70 totalt i världen)

1. Eskilstuna	11. Östersund
2. Göteborg	12. Sandviken
3. Helsingborg	13. Sigtuna
4. Karlstad	14. Skellefteå
5. Linköping	15. Stockholm
6. Luleå	16. Uddevalla
7. Malmö	17. Umeå
8. Norrköping	18. Uppsala
9. Piteå	19. Växjö
10. Örebro	

Det finns alternativ

Landskrona bibliotek har av kulturnämnden i Region Skåne beviljats medel för att under hösten 2017 och våren 2018 genomföra en serie möten mellan fristadsförfattare och fristadsartister tillsammans med journalister, författare och landsmän till fristadsförfattarna/-artisterna.

Arbetet sker i nära samarbete med Svenska PEN, ICORN, Sydsvenska Dagbladet och fristadskommuner runt om i Sverige. Syftet med projektet är att uppmärksamma yttrandefrihet, bibliotekets roll som demokratisk arena och att utveckla ett alternativ för städer som inte har möjlighet att bli fristad.